

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

*Укладач – доцент кафедри підприємництва і права, к. е. н, доцент
А. В. Світлична*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Організаційне проектування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом дисципліни є вивчення сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організаційного проектування.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни циклу професійної підготовки вибіркової частини базується на знаннях отриманих при вивченні навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Менеджмент», «Самоменеджмент», «Офісний менеджмент», «Креативний менеджмент», «Адміністративний менеджмент», «Публічне управління», «Служба в органах місцевого самоврядування», тісно пов'язане з навчальними дисциплінами «Управління персоналом», «Організаційне проектування», «Мотиваційний менеджмент».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування теоретичних знань і практичних навичок щодо методологічних та методичних основ проектування організацій, враховуючи відповідні законодавчі акти.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці до процесу організаційного проектування; обґрунтування організаційної структури та структури управління з урахуванням впливу ситуаційних чинників як важливого резерву підвищення ефективності функціонування організацій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- основних понять, законів, принципів і підходів до організаційного проектування;
- методичних засад проектування організаційних структури та структур управління організації, виходячи з обраних стратегій розвитку;
- методичних основ оцінки впливу зовнішнього середовища на стратегію розвитку організації та її структуру;
- етапів і методів реорганізації підприємств;

вміння:

- формувати місію, цілі і стратегічні альтернативи розвитку організаційних систем з урахуванням потенціалу організації та факторів зовнішнього середовища функціонування;
- визначати раціональні типи побудови організаційних структур та структур управління;
- проектувати організаційні структури та структури управління організації, виходячи з обраних стратегій розвитку;
- створювати ділянки, служби та підрозділи з урахуванням масштабів діяльності організації;
- делегувати повноваження, розподіляти права, відповідальність та обов'язки між виконавцями;
- складати плани реалізації проєктів, визначати черговість та терміни виконання робіт;
- моделювати організаційні проєкти з врахуванням домінуючої організаційної культури;

- оцінювати вплив внутрішнього середовища на вибір стратегії розвитку та структурну побудову організації;
- з використанням системного підходу, комплексно аналізувати діючі організаційні структури та структури управління підприємств та розробляти пропозиції щодо їх удосконалення;

способи мислення:

- формування суджень – форми уявного відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері організаційного проектування;

- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері організаційного проектування, доведення її або заперечення;

- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень нового в області теорії організаційного проектування;

- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ, їх істотних зв'язків та відносин у межах організаційного проектування, узагальнення їх істотних ознак;

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив економіки та планувати, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики організаційного проектування, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм теорії організації, новітніх прогресивних тенденцій розвитку організаційного проектування;

- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах організаційного проектування;

- здатність організувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;

- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер організаційного проектування для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;

- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері організаційного проектування, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;

- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків організаційного проектування;

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;

- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин / 7 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Предмет та завдання організаційного проектування

Зміст, мета і завдання організаційного проектування. Місце організаційного проектування в системі наукового знання. Основні методи, категорії, поняття, що розкривають сутність науки, характер організаційної діяльності. Методи комплексного і

функціонального аналізу, системного й історичного підходів. Тлумачення найважливіших концептуальних термінів.

Тема 2: Організація як об'єкт організаційного проектування

Організація як універсальна категорія. Підходи до визначення організації як системи і як процесу. Три положення генезису організації. Сутність організації як сукупність проявів, що відображають загальні, характерні і специфічні риси організації.

Загальні закони організації: закон синергії; закон самозбереження; закон розвитку; закон відповідності різноманітності системи, що управляє, різноманітності керованого об'єкта; об'єктивний закон пріоритету цілого над частиною; загальний закон врахування системи потреб. Часткові закони організації, що діють у конкретних ситуаціях та певних видах діяльності. Специфічні закони організації: закон інформованості-впорядкованості; закон єдності аналізу і синтезу; закон пропорційності і композиції; закон диференціації й універсалізації функцій; закон своєрідності; закон соціальної гармонії; закон оптимального завантаження; закон ефективного сприймання і запам'ятовування інформації. Принципи організації: структурні, процесу кінцевого результату.

Тема 3: Основні складові та методологічні підходи оргпроекування

Організаційне проектування як процес знаходження відповідності між ключовими елементами організації: організаційна структура і структура управління, персонал, завдання, системи рішень і заохочень, неформальна організація й організаційна культура. Основні моделі організаційного проектування: механістична, органічна, системна, структурна. Загальносистемні властивості організації: цілісність, ієрархічність, інтегрованість.

Тема 4: Етапи і методи організаційного проектування

Проектування організацій як процес з функціонально пов'язаних етапів зі створення проекту: передпроектні роботи; технічне проектування; робоче проектування. Етапи проектування структури організації: аналіз організаційної структури, що діє; проектування організаційних структур; оцінювання ефективності організаційних структур. Методи оргпроекування: аналогій; експертно-аналітичний метод; метод структуризації цілей; метод організаційного моделювання.

Тема 5: Організаційні структури та структури управління

Поняття структури організації. Принципи побудови організаційних структур: економічності, оптимальності, оперативності, надійності. Формальна та неформальна організаційна структура. Елементи структури та зв'язки в організації. Концепції організаційних структур: класичної теорії організації, сучасна теорія організаційних систем, теорія диференціації й інтеграції. Основні характеристики структури організації: складність, формалізація та централізація. Бюрократичні форми організаційних структур. Органічні форми організаційних структур. Сучасні напрямки вдосконалення організаційних структур.

Тема 6: Ситуаційні чинники організаційного проектування

Стан зовнішнього середовища, його складність та динамізм. Технологія роботи всередині організації. Основні типи технологій, які слід враховувати в проектуванні організацій. Стратегічний вибір керівництва організації стосовно її цілей. Розмір організації та цикл її існування. Фактори, що впливають на вибір структури управління підприємством.

Тема 7: Організаційна культура як чинник забезпечення ефективності організаційного проектування

Поняття, структурні елементи і властивості організаційної культури. Поверхневий, підповерхневий, глибинний рівні організаційної культури. Властивості організаційної культури, що базуються на її істотних ознаках: загальність, неформальність, стійкість. Функції організаційної культури, що визначаються внутрішнім станом формального механізму організації; та ті, що визначаються необхідністю адаптації організації до свого зовнішнього середовища. Класифікація організаційної культури, її матеріальна та духовна частини. Суб'єктивна та об'єктивна організаційна культура. Система методів підтримки організаційної культури. Зміна організаційної культури.

Тема 8: Ефективність діяльності організації: економічні та соціальні аспекти

Поняття ефективності діяльності організації. Підходи до визначення ефективності організацій. Модель ефективності діяльності організації. Чинники ефективності організації: загальносистемні, зовнішні, управління розвитком. Чинники, що найбільш істотно впливають на ефективність організаційної системи. Критерії організаційної ефективності та види ефектів. Типи критеріїв оптимальності. Оцінювання ефективності діяльності організації. Форми ефектів організації: економічна, соціальна, організаційна. Метод послідовного порівняння за допомогою стандартних оцінок. Оцінювання ефективності організаційної системи.

Тема 9: Етапи і методи реорганізації

Реорганізація підприємства: злиття, приєднання, розподіл, виділення чи перетворення організації в іншу організаційно-правову форму. Підготовчий етап. Збір інформації та вивчення проблем. Розробка загального розуміння проблем. Організаційно-технічне проектування. Соціальне проектування. Перетворення.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бакай С. С. Основи теорії організації : [Курс лекц.] / Станіслав Степанович Бакай. – Полтава: Камелот, 1999. – 96 с.
2. Быкова А. Организационные структуры управления [Текст] / А. Быкова. – М.: ОЛМА ПРЕСС Инвест: Институт экономических стратегий, 2003. – 160 с.
3. Мильнер Б. З. Теория организаций : [Курс лекц.] / Мильнер Б. З. – М.: Инфра – М, 1998. – 336 с.
4. Монастирський Г. Л. Теорія організації: навч. посіб. [Електронний ресурс] / Г.Л. Монастирський. – К.: Знання, 2008. – 319 с. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/334-teorya-organizats-monastirskiy-gl.html>. – Назва з титул. екрану.
5. Організаційне проектування підприємства : навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / М. В. Макаренко, В. П. Гудкова, О.В. Познякова, С. О. Крищенко – К.: ДЕТУТ, 2014. – 121 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://lib.detut.edu.ua/files/fem/ekopt/1051.pdf>. – Назва з титул. екрану.
6. Смирнов Э.А. Основы теории организации / Смирнов Э.А. – М.: Аудит, 1998. – 375 с.
7. Солодкая М. Теория организации: учебное пособие [Электронный ресурс] / М.С. Солодкая – Оренбург: ИП Осиночкин Я. Н., 2015. – 211 с. – Режим доступа: <http://www.studfiles.ru/preview/5849181/>. – Назва з титул. екрана.
8. Чернявський А. Д. Організаційне проектування : [Навч. посіб]. / Чернявський А. Д. – К.: МАУП, 2005. – 160 с.

Допоміжна

1. Беседін М. О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : [підруч.] / М. О. Беседін, В.М. Нагаєв. – К.: ЦНЛ, 2005. – 496 с.
2. Гибсон Дж.Л. Организации: поведение, структура, процессы [Текст] / Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Доннелли Д. ; пер. с англ. – [8-е изд.] – М.: ИНФРА-М, 2000. – 662 с.
3. Мескон М. Основы менеджмента [Текст] / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хеддоури ; пер. с англ. – М.: Дело, 1998. – 799 с.
4. Нагаєв В.М. Аграрний менеджмент : практикум (модульний варіант) [Текст] / Нагаєв В.М. – К.: ЦНЛ, 2004. – 319 с.
5. Осовська Г.В. Менеджмент організацій : [Навч. посіб]. / Г.В. Осовська, О.А. Осовський – К.: Кондор, 2005. – 860 с.
6. Сисоєнко І.А. Еволюція поглядів на етапи здійснення організаційного проектування [Текст] // І.А. Сисоєнко // Вісник ЖДТУ. – 2013. – №3 (65). – С. 165-167. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ven.ztu.edu.ua/article/download/34088/37031>. – Назва з титул. екрана.

7. Фатхутдинов Р.А. Организация производства : [Учебн.] / Фатхутдинов Р.А. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 672 с.

8. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : [підруч.] / Федір Іванович Хміль – К.: Академвидав, 2005. – 608 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/>. – Назва з титул. екрану.

2. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу : rada.gov.ua/. – Назва з титул. екрану.